

KRÖNIKA

Det finns inga gratis barn

"Ingen kan begära att Sveriges riksdag ska rå på de världsomfattande livsstilsideal som leder till sjunkande nativitet"

Den sjunkande nativiteten lär vara ett problem. Men statsråd som tror på mirakel är värre.

Svenskarnas minskade barnafödande har skyllts på såväl minskad anställningstrygghet som nedläggningen av BB-kliniker i Stockholmstrakten och brist på hyreslägenheter i storstäderna. Men nu är det så, enligt uppgift, att läget är detsamma även på platser där man aldrig har hört ett ord om Nacka BB eller svensk hyreslagstiftning. Nativiteten sjunker i nästan hela den rika världen, liksom inom den växande medelklassen i många fattiga länder. Förklaringen borde alltså vara något globalt fenomen.

Och finns det något verkligt globalt fenomen så är det drömmarna om det goda livet. De blir ju alltmer likartade jorden runt, i kulturimperialismens spår. Från Malmö till Manila vill både män och kvinnor ha stressigt spännande arbeten där mobilen alltid är på, hemmet bör vara det perfekta resultatet av åratals sökande efter den exakt rätta linoljefärgen, inredning med kvalitet betyder äventyrsresor med balsafottesegling utanför Perus kust eller en intensivkurs i melanesisk matlagning; själen ska få sitt på meditationskudden och kroppen sitt på S/M-klubben. Slutligen bör man också källsortera.

Det blir snärjigt. Omöjligt, om man dessutom ska pressa in barn i schemat. Något måste väljas bort. Ofta blir det barnen.

TANSTAFL GÄLLER, som alltid. Alltså: There Ain't No Such Thing As A Free Lunch. Det lär ha varit saloongäster i 1800-talets San Francisco som formulerade denna allmänna regel för tillvaron, när de insåg att det bara var båg med A Free Lunch åt dem som drack tillräckligt. Gratisluncher finns inte.

Ingen kan begära att Sveriges riksdag ska rå på de världsomfattande livsstilsideal som leder till sjunkande nativitet. Däremot verkar det lite märkligt att ena stunden klaga över låga födelsetal, andra stunden förstärka utvecklingen genom maxtaxa i barnomsorgen, det vill säga en extra överföring av resurser till familjer där båda arbetar heltid. Det går att både arbeta mer och få fler barn, hävdar jämställdhetens apostlar – det ska gå! Om alla ungar är på dagis 8–10 timmar, från 13 månaders ålder, nämligen.

Men eftersom höga ideal numera gäller också för barnens tillvaro är det inte många som tycker att detta är någon bra lösning. I stället för genomharmioniska underbarn brukar man nämligen få utmattade, gråtande snorhögar på det sättet. Därför offerar somliga mammor och några få pappor en del av idealtillvaron, karriären, för att kunna vara hemma, åtminstone på deltid. Barnuppföstran utgör inget undantag från TANSTAFL-regeln. Snarare är den extra påtaglig där. Det vet nästan alla föräldrar.

VÅR JÄMSTÄLLDHETSMINISTER Margareta Winberg har en annan tor. För en tid sedan uttryckte hon sin inställning till förhållandet mellan arbete och barn så här:

– Ingenting säger att man måste avstå från det ena eller det andra i livet.

Har ministern och hennes sakkunniga verkligen funnit vägen till paradiset på jorden? Eller är det en hemlig forskargrupp som hittat fler än 24 timmar på dygnet?

Egentligen är det svårt att oroa sig för att människosläktet helt ska dö ut. Det dröjer visst ett sekel innan jordens samlade befolkning ens börjar minska. Däremot kan det bli bekymmersamt om statsråd får för sig att TANSTAFL inte gäller dem. Historiens enda riktiga gratislunch var, såvitt bekant, den där det serverades fem kornbröd och två fiskar till fem tusen personer. Sedan dess har mirakeltro inte visat sig vara en riktigt god grund för praktisk politik.

KLAS ÖSTMAN

Churchill formad av imperialismen

I en brittisk kontext var bilden av Churchill mer kontroversiell än segerherren och den fria världens räddare. Han hade många antagonister och hyste ett maktbegär med klart viktorska rötter.

Winston Churchill var under sin livstid kontroversiell i flera läger. Arbetarklassen ogillade hans framfart mot strejkande arbetare, och den statsbärande överklass ur vilken han själv var sprungen såg honom som en svikare när han lärer sig med den radikale liberalen Lloyd George. För att nämna några antagonister.

Segern i andra världskriget säkrade så småningom Churchills plats i den brittiska nationens panteon. Atminstone för ett tag. Redan 1970, fem år efter Churchills död, kom Robert Rhodes James *Churchill – a study in failure* och det är nog inte en alltför vågad gissning att Geoffrey Bests nya bok *Churchill – a study in greatness* är ett slags svar på den.

På senare tid har Churchill utsatts för en mer allvarlig kritik från det "egna" politiska läget. Historiker som John Charmley och före konservativa (numera avlidne) parlamentsledamoten Alan Clarke har kritiserat Churchill för att denne inte slöt fred med Hitler 1940–41. Kritiken går i enkelhet ut på att Churchills krigsvilja kostade Storbritannien imperiet.

Geoffrey Best avisar denna revisionism. Han påpekar att antagandet bygger på två felaktiga förutsättningar: För det första, att imperiet inte skulle ha rasat samman, vilket verkar föga trovärdigt då det redan knakade i fogarna. För det andra, det omöjliga för Storbritannien att i det långa loppet leva i fredlig samexistens med ett blodtörstigt och mäktigt Nazityskland. Best erkänner att andra världskriget inte var till Storbritanniens materiella fördel, men lyfter fram att Storbritannien förblev "free, civilised and with a clear collective conscience".

Försöker rädda Churchills ära

Best gör i övrigt ivriga försök att återrädda Churchill. Vid Gallipoli delade han som marinminister ansvaret med andra inblandade. När han som finansminister återinförde guldmyntfoten, vilket orsakade depression, litade Churchill på de råd han fick av departementets byråkrater. Han hade knappast kunnat handla anorlunda, eftersom partikamraterna då skulle ha blivit rasande.

I valet 1945 liknade den segervissa Churchill den forna samlingsregeringspartnern labour vid Gestapo. Ansvaret för dessa överord var förvisso Churchills, men Best påpekar att loppet i vilket fall var kört för Tories och han kan inte heller här avvähla sig från att påpeka att Churchill förlitade sig på yngre kolleger som förläst sig på Hayeks *Vägen till trädrom*. Det skulle, sorgligt nog, ta ytterligare ett kvartssekel innan denne österrikskiske nationalekonom fick genomslag i brittisk politik.

Best är apologetisk, men han lägger sig trots allt inte helt platt för Churchill. Engagemanget för den kärlekskranke Edward VIII, som förvisso politiskt var en *side show*, låter ändå att det saknades något i huvudet på Churchill, skriver han.

Churchills storhet hänför Best, med all rätt, framför allt till 1940–41, då hans engagemang höll i gång Storbritannien – något som i sin tur räddade resten av världen. Den bild av

Winston Churchill – en storhet eller ett misslyckande?

Biografi

Churchill – a study in greatness
Geoffrey Best
Hambleton & London, 2001

Churchill som tonar fram är annars närmast den av en storslagen viktorska imperialist. Churchill ansåg att den inhemska befolkningen i kolonierna i Indien och Afrika i allmänhet var ociviliserad och *less advanced*. Och privat färgades ofta Churchills språk av en rasistisk retorik: "niggers", "blackamoors", "wogs", "chinks" och så vidare (men aldrig en nedsättande kommentar om judar).

Navet i imperiet utgjordes av ett Storbritannien som understöddes av de så kallade *white dominions*: Kanada, Nya Zeeland, Sydafrika och Australien.

Produkt av viktorska England

Bests Churchill blir därför en *white supremacist*, och för dagens generation, som utsatts för en omfattande indoktrinering i politisk korrekthet och matats med stora doser av värderelativism och tredje världen-romantik sedan barnsben, framstår detta säkerligen som upprörande. Men Churchill var inte en produkt av 1900-talet utan av det viktorska England. Därför bör han inte heller dömas efter vår tids värderingar.

Även om han inte skämdes för Storbritanniens (eller sitt eget) maktbegär präglades hans tänkesätt av humanitär patos. Churchill månade om infödingarna och ansåg att endast britterna kunde upprätthålla någon form av mänskliga rättigheter i kolonierna. Den brittiska närvaron var en garant mot etnisk och religiöst tyranni och Churchill kände speciellt för Indiens kastlösa.

Med en blick i historiens backspegel samt en titt på samtiden är det svårt att inte känna förståelse för hans paternalistiska synsätt: upprepade krig mellan Indien och Pakistan, avsaknaden av mänskliga rättigheter, skurkregimer och etniska och religiösa konflikter präglar området – en alltför stor utsträckning för att man ska kunna se dessa länders självständighet som en framgång.

Churchills *finest hour* må ha varit sommaren 1941 och kampen mot nazismen, men är det inte sorgligt – framför allt för befolkningen i de forna kolonierna – att han aldrig fick förverkliga sina imperialistiska visioner?

JACOB RENNERFELT